

Sivatagi vízvezetékek Türkmenióban

Türkmenia északi részén nemrég kezdte el működését egy 24 kilométer hosszúságú vízvezeték. Ez a hetedik vízvezetékrendszer a köztársaságban, és üzembeli helyezésével a türkmeniai vízvezeték-hálózat teljes hossza eléri a 700 kilométert. A vízellátást régebben kutak segítségével oldották meg a közép-ázsiai köztársaságban, ma viszont a vízvezeték-hálózat fejlesztésére helyezik a fő hangsúlyt.

(APN)

Környezetvédelmi intézet

Lengyelország kutatóintézetek között jelentős helyet foglal el a Környezetvédelmi Intézet. Fiókintézetek vannak a fővároson kívül Wrocławban, Katowicében, Krakóban, Poznanban és Gdanskban, újabban pedig Lublinban is, ahol a környéken elhelyezkedő szénmedence környezeti problémáival foglalkoznak a kutatók.

A dr. Bogdan Poplawski építész-mérnök vezette intézet tudományos kutatótevékenységével elősegíti a városi és falusi agglomerációk övezetek megfelelő kialakítását, a kommunális és lakásgazdálkodásnak a környezetvédelem szempontjait foglalt el a Környezetvédelmi Intézet.

Legutóbb az intézet munkatársai dolgoztak ki a „varsói optimalizációs módszert”, amely a beruházások ésszerű megvalósításának lehet az alapja. A módszer pontozással értékeli a beruházásokra kijelölt területeket.

A Környezetvédelmi Intézet dolgozza ki többek között a talajéró-visszapótlás, a vizek hasznosítása, a Kéleti-tenger partvédelme, az új lakóhely-kialakítások ter-
vét. (INTERPRESS)

Az országban először Jógaklub Szegeden

Bizonyára sokan vannak, akik nincsenek teljesen tisztában a joga egy művelődési házban? Sokféle mende-monda, misztikum lengi körül, van, akinek a ki-mit-tud jogamandzsuroja, vagy valamiféle fakir mutatóvány jut eszébe, van akinek pedig az, ami valójában ősi: évszázados indiai testkultúra, légzési és testtartási gyakorlatok rendszere. Ma már világszerte ismerik, egészségmegőrző, akaraterőztető, magatartást formáló, életmódot befolyásoló hatását a sporttal egyenértékűnek tartják.

Szegeden több százan jógáznak. Ki könyvből sajátította el, ki pedig tanfolyamokon. Sokan ismerték egy mást, hiszen a hasonló dolgokat művelők hamar egymásra lelnek, mások viszont keresték a kapcsolatot: eszmét cserélni, egymástól tanulni. Nyújtották kezüket — gazdát keresve — sporthivatalhoz, művelődési házhoz, de többnyire sajnálkozó kézlegyintés, elnéző mosoly vagy éppen tájékozatlanságra valló rosszallás fogadta őket. A házalással márciusban eljutottak a Bartók Béla Művelődési Központig is, aztán tovább már nem kellett menniük.

Az elhatározást hamar tett követte: felhívás a joga szegedi híveihez, invitálva őket a Bartók alakuló jógaklubjába. Április 21-én vagy fél százán jöttek a hívó szóra, májusra már a 74. klubtagot is bejegyezték. Közben

derült ki, hogy ez az első jógaklub az országban. Mit keres a joga egy művelődési házban? A válasz éppen viszontkérdés is lehet: mit keres ugyanott a kertbarát kör vagy a bélyeggyűjtő szakkör? Ugyanazt mind egyik. Egymásra találnak bennük mindazok, akiket hasonló érdeklődés és ennek megfelelő irányú művelődési szándék hajt. Az ilyen közösségeknek pedig a kultúra házaiban a helyük. A jógaklub tagjai — fiatalok és idősek egyaránt — a természetes életmód minél alaposabb elsajátítását tűzték ki célul, tapasztalataik, jógatudásuk továbbadását, a közös ismeret gyarapítását. Személyes példával szeretnék elől járni abban, hogy mindenki számára hasznos ügy szolgálatába szegődtek, szeretnék népszerűsíteni az egészséges életmódot, a szabad idő célszerű eltöltését, egyik lehetséges formáját kínálva. Jógatudásukat a szakkönyvek közös tanulmányozásával, feldolgozásával, angol nyelvtanulással, gyakorlással, „házi” tanácsadók segítségével kívánják gyarapítani.

Megbeszélni való akad bőven. Már az indulásnál kiderült, kevés a heti egy klubnap, így azóta a tagok minden kedden és szombaton délután találkoznak a Bartók Béla Művelődési Központ nemrég berendezett, otthonos második emeleti klubjában. A résztvevők legkülönbözőbb korú és fog-

lalkozású emberek. Soralkában a már említett szakorvosok mellett könyvelőt, tanárt, fejkendő nyugdíjast is — középiskolás diákokat, egyetemistákat, segédmunkást, kandidatepítványtalunk, mint kisiparost, gépészmérnököt vagy jógaklubtagot. Az utóbbit név szerint is illő megemlítenünk, hiszen Káthykné Benke Etelka volt a lelkes, fáradságot nem kímélő szervezője a klubnak; ezért is választották elnöknek.

Terveik között még ebben az évben jó néhány nyílt klubnap is szerepel, bizonyítva, hogy nem szölam csupán az egészséges életmódot népszerűsítő szándékuk. Június 9-én szívesen várnak minden érdeklődőt este 6 órára a Bartók nagyszalonjában, ahol jógabemutatót tartanak. Vendégeként meghívták Dely Károly neves jógaszakíró és oktatót, ugyancsak vendégeként jelen lesz Indiából Aviyogi prof. Suren Goyal, aki előadása mellett bemutatja kozmikus táncát is. A bemutató házigazdái Káthykné Benke Etelka jógaklubtagja és dr. Szabó Endre szegedi belgyógyász szakorvos, jógaszakértő lesznek. Szívesen látják ezen az érdeklődőket éppúgy, mint az öszel induló tanfolyamon, klubnapjaikon.

Tóth Attila,
a Bartók Béla
Művelődési Központ
igazgatója

Egy szép könyv margójára

Hónapok óta lapozgatom, nézegetem Kocogh Ákos könyvét, a Szép tárgyak dicsejtését, de csak most jutottam a végére. Nem mint, ha andalítóan unalmas vagy hosszú lenne a neves műtörténész legfrissebb kötete. Inkább egy sokszínűen változatos művészeti lexikonra hasonlít, amit egyszerűen nem érdemes, nem lehet kutyafutásban végigolvasni. Hamar rájövünk, egy-egy fejezet, alfejezet önmagában is élvezhető, értelmes egység, ugyanakkor a szebbnél szebb műalkotásfotók is minduntalan megállásra késztetnek. Nyilvánvaló ilyenkor, hogy az ismeretlenebb tájakon keresgélünk először, majd az otthonosabb részek felé haladunk. Ki állíthatná ugyanis nyugodt lélekkel; neki az iparművészet birodalma egyformán ismerős?

Mássalval időszert, okos feladatra vállalkozott Kocogh Ákos. Mert az iparművészet szakágairól, egy-egy kiemelkedő művelőjéről már egész szép kiadványokat olvashatunk, ám nagyon hiányzott egy korszerű szemléletű, átfogó igényű összegezés, amelyik elsősorban a nagyközönség igényeire rimel. Hisz mindennapi környezetünk anyagi, funkcionális és esztétikai szféráiban meglehetősen bizonytalanul mozgunk, holott a tárgyak világával folyamatos, testközi kapcsolatunk van. Elvező, szenvedői vagyunk tárgy- és környezetkultúránk átfarmódolásának, mindemellett homályos, avas nézetek akadályozzák egy egészséges formakészítés és látáskultúra kibontakozását. Okkal foglalkozik hát bővebben az elvi-esztétikai kérdésekkel a kötet szerzője, amit a szakágzatok történeti, szakmai bemutatása követ. Külön kis fejezetet olvashatunk ezután a mai magyar iparművészetről, és

tekintélyes helyet kap a Környezetünk, otthonunk című egység, ahol is praktikus, köznapit értelmet kapnak az elméleti, szakmai fejtegetések.

A logikus, kerekded tanulmánykötet azért közel es egyenletes színvonalú. Az első, általánosabb jellegű fejezetek után mintha ellaposodna, mértéket vesztené Kocogh Ákos. Nem a tárgy iránti szeretete, lelkesedése lanyhul, inkább ezekből indukálódik a visszaesés. Főként az indokolatlan szakmai részletezésekre gondolok, noha a gyakori önisméltódás is zavarja az olvasót. Valahogy úgy érzem az ember, mintha egy iparművészeti főiskolás jegyzet-könyvét böngészne, amelyben a legkülönbözőbb anyagok és eljárások szisztematikus halmaza sokasodik. Elvezetekes viszont a történeti visszapiantások, a sajátos összefüggéseket felvilágosító gondolatok. Kirajzolódik például: miként alakult át napjainkra anyag- és tárgykultúránk értékrendszere, hogyan kapott újabb lendületet mondjuk a vas- vagy börművészet.

Ugyanakkor az iparművészet helye, küldetése is szennvedélyesen foglalkoztatja Kocogh Ákóst. A műszaki kegyvesztett gyermekének egyenrangúsításáért érvel, miközben fontos társadalmi, művészetelméleti feladatokra irányítja figyelmünket az első fejezetekben. Miért ragaszkodunk még mindig az „alkalmazott” vagy „hasznos” minősítésekhez, amikor a művészeti ágazatról beszélünk? Ezek szerint a kép, a szobor vagy az irodalmi, zenei alkotás nem alkalmazott és hasznos produktum? Szóval: le kellene már számolnunk ezekkel a múlt századból örökölt, hamis fogalmakkal, mert a gyakorlatot és az elméleti tisztánlátást is gá-

tolják. Egyáltalán: kultúrelvünk egészében, különösen a vizuális nevelésben nagyobb szerepet adhatnánk a különféle materiálakkal való foglalkozásnak, hisz ebből sarjadhatna valójában egy egészségesebb tárgy- és környezetkultúra.

A címadás nyomán persze konkrétabb műelemzésekre; életközeli, hasznosítható ismeretekre is számíthat az érdeklődő. Nos a Környezetünk, otthonunk című fejezet csak részben elégíti ki ezt az igényünket. Mert az általános ismervek bogozgatásához ritkán társul konkrét, meggyőző példa.

Végül ne feledkezzünk meg a szerencsés válogatású, változatos képanyagról se. Szinte vázlatzerűen felvonulnak előttünk az utóbbi évtizedek legjellemzőbb, legjelentősebb iparművészeti alkotásai, amelyek mellett a különféle munkafolyamatokról, -eszközökről, továbbá a szűkebb környezet, variánsairól is fotókat láthatunk. A fekete-fehér és színes felvételek gazdag szépsége időnként jótékonyan ellensúlyozza a verbális laposságokat, noha Kocogh Ákos izes, hangulatos előadó. Művészeket faggat, tanulmányokból idéz; a bosszankodó és áhítatos beszéd se idegen tőle. Néha már azt várja az ember, a sok-sok körről, halmazról után csak a költészet következhet, mint ahogy a Szépséges anyag szeretetteljes jellemzésénél valóban beépül Szabó Lőrinc Materializmusa.

Erényeivel, hibáival együtt is házagpótló, hasznos olvasmány Kocogh Ákos könyve. Olyan időszakban ad szakszerű eligazítást az iparművészetek világáról, amelyben a szép környezet, a szép tárgyak igénye egyre inkább társadalmi gyakorlattá válik. (Gondolat K., Bp., 1978.)

Szurómi Pál

Lakbér-hozzájárulás nyugdíjasoknak

A nyugdíjával együtt folyósított lakbér-hozzájárulásról érdeklődik B. Z.-né szegedi olvasónk. Férje két évvel ezelőtt meghalt, azóta egyedül lakik kétszobás összkomfortos lakásban. Olvasónk szeretné lakását kisebbre cserélni, de ismerősei szerint, ha lakását kisebbre cseréli, akkor a lakbér-hozzájárulás összegét megvonják tőle. Kéri, ismerjessük, hogy a rendelkezések szerint, ha a nyugdíjas lakását elcseréli, vagy ha házasságot köt, meddig jár részére a lakbér-hozzájárulás?

Olvasónk tájékozódása nem pontos. A lakbér-hozzájárulásról szóló 4/1971. (II. 8.) kormány számú rendelet szerint a lakbér-hozzájárulást személyre szólóan és egyszeri alkalommal állapították meg. A rendelet szerint a nyugdíjas bérlet a

részére megállapított lakbér-hozzájárulás változatlan összegben élete végéig illeti meg. A rendelet még azt is kimondja, hogyha a kereső bérlet vagy másik kereső 1971. július 1. napját követően nyugdíjasra vált, őt a lakbér-hozzájárulás a nyugdíjassá válás időpontjában folyósított összegben ugyan-csak élete végéig megilleti.

A nyugdíjas esetében a lakbér-hozzájárulás folyósítása akkor szünetel, ha a nyugdíjas külföldi tartózkodása miatt a nyugdíj folyósítása is szünetel. Megszűnik a lakbér-hozzájárulás, ha a nyugdíjra való jogosultság is megszűnik, és a jogosult nem létesít munkaviszonyt, hanem például önálló iparosként, vagy szabad foglalkozási személyként folytat kereső foglalkozást. Az itt említett eseteken kívül a lakbér-hozzájárulás nem

szűnik meg. Nem szűnik meg a lakbér-hozzájárulás akkor sem, ha a nyugdíjas lakásbérleti jogviszonya megszűnik. Így nem szűnik meg a lakbér-hozzájárulás abban az esetben sem, ha a nyugdíjas a lakásbérleti jogviszonyáról a tanács javára ellenérték fejében lemond, vagy akkor sem, ha a nyugdíjas bérlet az általa bérlet lakást az államtól megvásárolja, továbbá akkor sem, ha két nyugdíjas házasságot köt, és az egyikük lakásába költözik. Ez utóbbi esetben mindketten tovább jogosultak a lakbér-hozzájárulásra életük végéig.

A rendelet alapján olvasónk lakását nyugodtan elcserélheti, a nyugdíjával együtt folyósított lakbér-hozzájárulást változatlan összegben élete végéig megkapja.

Dr. V. M.

Molnár Zoltán

A vereség

31.

Mikor megint bement, Aranka már ruhában feküdt az ágyon. Óvatosan alája dugta a karját, ölbe vette.

Míg kivitte, a feje egy sóhajtasnyira rábukott a vállára. Odakint aztán a két asszony segített lefektetni a szalmára.

A kicsi Aranka gyorsan lekuporodott mellé, s megcsókolta. Egy kicsit szipogott; most nem bírta ki egy kicsi szipogás nélkül.

De hát a bába már hozta is pólyában a gyereket, helyet kellett neki adni.

Aranka próbált egy picikét jobbra húzódní a szalmán, s balról tették a pólyát; rögtön át is fogta kívülről a bal karjával.

András még egyszer megigazította magán a szíjat, hátrahúzta a kenyerészakot, megzörrent benne a tartaléklőszér. Végül mégis a hátára vette a puskát. Akkor lehajolt, két kézzel megmarkolta a petrencerudat.

Elöl, az egyik oldalon az asszony, másik oldalon meg a nagyobbik lánya fogta. Az ajtón elég nehéz volt így kifelé, csak egymás után bírtak kifarolni, s úgy hátráltak ki az udvarra.

Nem a kapu felé indultak, hanem a kertnek. Még kétszer kellett megállni, s óvatosan megint farolni. De kicsi

Aranka előreszaladt, és tartotta előbb a baromfiudvar ajtaját, aztán a kertajtót.

Eddig kísérték őket a bába is. Köszönöm helyett is, búcsúzó helyett is csak egy pillantást váltottak. S András már nem is látta, hogy az öregasszony meg a kislány ott állnak-e még, s néznek-e utánuk, vagy megindultak már visszafelé.

El ne felejtse már ez a kislány eloldani a kutyát, ahogy az anyja mondta neki. Habár...

Aranka bal kezével tartotta a pólyát, jobbával meg önkéntelenül megfogódzott a rúdban. Bizony, nem esett ez most valami jól neki, ez a himbálózás. Elég nehezen haladtak a szűk kerti ösvényen, hagyma-, répa-, petrezselyem-, káposzta- és paprikaágások között.

Egy valamikori kis léckerítés maradványaihoz értek. Az asszony meg a lánya óvatosan átlépdelték felette, a háltszó szomszéd telkére. Egy olyanolyan konyhakertbe értek, csak most a végből, fordítva, kukoricával kezdődött és hagymával végződött, s aztán a baromfiudvarral folytatódott. Ezen a baromfiudvaron csak néhány tyúk ténfergett, meg egyetlen kakas.

Kint, az első udvaron öregasszony állt egyedül a tornác előtt. Ránéköből szótt, szürke, néma arca volt; csak bóbintott. Ok is szóltanul, köszönés nélkül vonultak el előtte. Már el is hagyták, amikor az öregasszony észbekapott, fűrgen elietett mellettük, és kinyitotta neki a kaput. Ki is nézett, előbb jobbra is, meg balra is, s csak azután engedte ki őket.

Ez egy kicsi utcácska volt, ahová kiléptek; fű verte fel az árok partját. Az öregasszony kapuja előtt régen beszakadhatott a hídlás; nem akarták a hordágyat megzökkeníteni, elmentek inkább a szomszédig, s ott vitték át az árok felett. Nem nagyon örült ennek András, mert a nyílt utca

mégiscsak veszélyesebb, jobb lenne rajta minél hamarabb túllenni. De az asszony meg a lánya olyan ügyesen, botladozás nélkül siettek át a keményre szikkadt keréknyomokon, hogy szinte pillanatok alatt már be is nyitottak a személső kapun.

Ott meg a kutya rögtön elkezdett ugatni, s arra a házbeliek kicsődültek az udvarra. Egy kis sánta ember volt, meg egy öregasszony, meg egy fiatalabb asszony, és vagy három gyerek. Riadtak voltak, meg kíváncsiak is; szájtátva bámulták őket, s a fiatalabb asszony megkérdezte:

— Te jó isten, kit visztek, Julis, csak nem sebesültet?

De aztán oda is szaladt, mind odagyűltek, s látták a pólyát, látták az anyát a gyerekekkel.

— Szűzmáriám... csak nem le akarjátok a Tiszához? Az asszony bóbintott rá, nem állt meg.

— Na, hadd segítsünk! — kapott észbe az öregasszony. Legalább amíg itt átérték.

S a két asszony el is vette a rudak elülső végét. A sánta ember meg a kutyát csendesítette, mert nagyon ugatott.

Lecipeltek a hordágyat a kertjük végébe, a gyerekek meg szaladtak mellettük. Tetszett nekik a furcsa menet, rikkantgattak.

Kölródjatosk csak vissza, te! — kergette őket a fiatalabb asszony. — Visitanak itt, mint a malacfalca!

Ez is elég volt a két asszonynak; igen lihegték, mikor visszaadták a rúd végét.

— Na, nesze, Julis, hallod-e, nem tudom, hogy bírjátok el olyan messzire...!

De meg oda sem értek! — csóvalta a fejét az öregasszony is. — Hiszen amarra meg már átmentek a falun a románok.

(Folytatjuk.)